

Monumentnummer*: 531494

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 15 november 2013
Kadaster deel/nr 82650/167

Woonplaats* Maarsssen
Gemeente* Stichtse Vecht
Provincie* Utrecht

Locatiennaam Maarsssen
Locatieomschrijving Betonnen werken tussen 't Werk by Maarsseveen/Fort Tienhoven

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Maarsseveen	A			4050
Maarsssen	K			328
Maarsssen	K			541
Maarsssen	K			583

Omschrijving**

Cluster 22. Uitwaterings-, Inlaat- en Keersluis.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

Kleine UITWATERINGS-, INLAAT- EN KEERSLUIJS bij de monding van de Machinekade in de Vecht, bestemd als gecombineerd civiel en militair waterstaatkundig onderdeel van de inundatiewerken van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het verdedigingsstelsel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus stelsel van waterwerken, zoals sluisen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluisen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het stelsel functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluisen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Soms moesten lokale

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

peilverschillen tussen afzonderlijke poldereenheden worden overbrugd door het opnemen of gebruiken van keersluisjes in bestaande kades of dijken. Hiertoe zijn vaak schotbalkkeringen in vaarten of zelfs in coupures in kades toegepast, maar ook zogenoemde verlaten met houten of ijzeren hefdeuren of duikers met schuiven zijn voor dit doel benut. Het sluisje aan de monding van het uitwateringskanaal van de Bethunepolder in de Vecht ligt bij de brug in het Zandpad (de dijk langs de oostoever van de Vecht) en vormde de afsluitbare kering van het kanaal. Sluis en kanaal vormen de afwatering van het vroegere stoomgemaal, nu dieselgemaal Bethunepolder, dat de voormalige Tienhovensche en Maarsseveensche Polder (nu Bethunepolder) bemaalde en bemaalt. Rond 1880 werden namelijk pogingen in het werk gesteld deze verveende en verdrinken polder weer droog te maken, iets wat bij een eventueel noodzakelijke inundatie van het gebied weer tenietgedaan moest kunnen worden.

Omschrijving

UITWATERINGS-, INLAAT- EN KEERSLUIS die de verbinding vormt tussen de rivier de Vecht en het uitwateringskanaal / de voorboezem van de Bethunepolder. De sluis ligt onder een brug in de Zandweg; de 'kolk' staat haaks op de Vecht en is naar het westen gericht, maar direct ten oosten ervan maakt het uitwateringskanaal een knik. De van vleugelmuren voorziene sluis dateert in oorsprong mogelijk uit de 17de eeuw, maar is aan het eind van de 19de eeuw min of meer opgewaarderd om een functie te vervullen binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Dit hing mede samen met de pogingen de Tienhovensche en Maarsseveensche Droogmakerij tot stand te brengen. Hierbij zijn in 1896 onder meer (extra) schotbalkspinningen geplaatst, die na eventuele inlaat van water en plaatsing van schotbalken aan de kering van inundatiewater konden bijdragen. Het bakstenen sluisje omvat verder een stel naar de Vecht openende puntdeuren en in beide landhoofden een afsluitbaar ijzeren putje voor het opstellen van davits voor het ophijzen en neerlaten van schotbalken.

Waardering

De UITWATERINGS-, INLAAT- EN KEERSLUIS in de monding van het uitwateringskanaal / voorboezem van de Bethunepolder in de Vecht is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van gecombineerde militair-strategische en civiele bouwkunde, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een mogelijk uit de 17de eeuw daterende en in 1896 voor gebruik binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangepaste en aan de civiele bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een civiele uitwateringssluis met een militaire nevenfunctie ten dienste van het inundatiestelsel.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het algemeen en vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief omdat het de toepassing van (bestaande) sluiswerken in het functioneren van de Nieuwe Hollandse Waterlinie onderstrept en illustreert.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

* Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm, bouwkundige detaillering en verschillende onderdelen herkenbaar en functioneel zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie